

juist toe gedurende de laatste decade van de twintigste eeuw.

Dankwoord

Allereerst dank ik de eigenaren van het landgoed Offem, de families van Limburg Stirum, voor hun jarenlange toestemming om Offem te inventariseren op broedvogels.

Dick Hoek bewaarde al zijn gegevens uit de jaren zeventig waardoor een compleet beeld van de Blauwe Reigers van Offem kon worden gemaakt. De heer P. Sevenster stelde zijn nauwkeurige inventarisaties van het landgoed Huys te Warmont beschikbaar. Hierdoor konden de gegevens van Offem in een breder kader worden geplaatst. Arend-Jan van Dijk dook in het archief van SOVON en bracht de aantalsontwikkeling voor heel Zuid-Holland boven tafel.

Jelle van Dijk tenslotte las het concept van dit artikel kritisch door, waardoor de nodige verbeteringen konden worden aangebracht.

Literatuur

Blok, A.A. en M. Roos. 1977. *Blauwe Reiger* census 1970-1976 *Het Vogeljaar* 25: 205-223.

Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds.) 1980 *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 1. Oxford University Press, London.

Dijk J. van & Hoek D.M. 1989. *Vogels van Noordwijk en omstreken*. Noordwijk

Hopman F. 2001. *De reigerstand in Zuid-Kennemerland* *Fitis* 37-1: 21-22.

NJN en KNNV Bollenstreek. 1998

Het Keukenduin 800 jaar cultuur en natuur. Lisse. Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland, 1981. *Randstad en Broedvogels*, Tilburg.

W. Andelaar

Als geen andere plaats leent Noordwijk zich voor een rondje groen. Met de vuurtoren als middelpunt iets oppikken van wat de natuur te bieden heeft.

Eind augustus. Als je 's morgens vroeg de deur uit stapt merk je het: De zomer is voorbij. De lucht is vochtig en het is minder warm. De koolmezen in de tuin roepen op een andere wijze naar elkaar. Nog even en de trek van de zangvogels komt op gang.

Een van de aardigste boekjes over vogeltrek is *VOGELS ONDERWEG* van Luuk Tinbergen. De jong overleden broer van Jan, de econoom en Nico, de ecooloog, is de auteur van het boekje. Beide laatsten ontvingen voor hun werk de Nobelprijs. Luuk is die eer niet te beurt gevallen, daar werd hij

niet oud genoeg voor. Wel weten we dat ook hij een knappe kop was. Nog in zijn schooltijd schreef en tekende hij enkele boekjes met veldkenmerken *VOGELS IN HUN DOMEIN* en het al genoemde boekje *VOGELS ONDERWEG*. Beide voortreffelijke werkjes, nog steeds actueel, ook al zijn ze een halve eeuw geleden geschreven. In het boekje over de vogeltrek beschrijft hij onder meer de stuwing van de trek. De vogels volgen naar hun wintergebieden een zuid-westelijk koers, stuiten op de zee en gaan dan de kustlijn volgen. Hij besteedt ook aandacht aan de wijze van vliegen en de trekgeluiden van diverse soorten vogels.

Een dergelijk boekje lezen is prima, maar nog beter is het, zelf de trek te bekijken. Noordwijk leent zich daar prima voor. Eind september tot in oktober is de beste tijd om dat te doen. Ten noorden van het dorp, daar waar het fietspad en de Oorlogsweg bij elkaar komen, is een hoge duintop. Vanaf die top is de trek goed te zien als de vogels tegenwind hebben. Meteen zuid-oosten windje vliegen ze bijna om je hoofd.

Luuk Tinbergen zegt er in zijn boekje het volgende van:

Al die vogels worden beheerst door de zelfde machtige drang en vliegen vast gericht op hun ver verwijderde doel. Op bepaalde dagen vormen ze een haast ononderbroken stroom, die uren lang door kan gaan. Voor de ware vogelaar is zo'n dag onvergetelijk; als hij (of zij) er eenmaal de indruk van ondergaan heeft, zal hij (of zij) er altijd aan terug denken. Er zijn dan ook mensen, die thuis geen rust meer hebben als de vogels goed trekken. De schrijver moet bekennen dat hij er een van is.